

Bediüzzaman Hudud'a niçin gitmedi?

Bediüzzaman Hazretleri'nin en son Van ikametinde iken batı Anadolu'ya nefyedilmesinden önce Hudud'a götürülmek istendiğini Onuncu Lem'a olan Şefkat Tokatları'nın İkincisi'nden biliyoruz.

Mevzuda geçen Hudud'un Mufassal Tarihçe-i Hayat ve Son Şahitler'de İran olarak geçtiği bilgisine ulaştık. Mufassal Tarihçe-i Hayat'a giren Van Müftüsü Şeyh Enver'in hatıralarında "Üstadın da bir ara İran'a gitmek istediği" gibi bir düşünce nakledilmişti. Bu nokta pek bilinmeyen, ya da bizim ilk defa ulaştığımız bir bilgiydi. Ancak araştırmalarda gördük ki İran'a gitmek istemeyen ve bu teklifi geri çeviren bizzat Üstad Hazretleri'nin kendisi olduğu da kaynaklarda yer alıyordu. Böylece Üstadın Hudud'a gitmeye razı olmayarak kendi isteğiyle Anadolu'ya götürülme düşüncesine razı olduğu anlaşılabilir oluyor. Bu konuda Merhum Ali Çavuş'tan nakledilen bilgi şöyledir: "Şeyh Enver tarafından gelen o teklifin reddi cihetine giden doğrudan doğruya Hazret-i Üstad'dır."1 Cemal Talay'ın Son Şahitler Eseri'ndeki hatırası ise şöyledir: "Cemal Talay, Şeyh Enver Efendi'nin hizmetlerine bakan bir insan, Şeyh Enver, çok ısrarla, atlar hazırlatarak Bediüzzaman'ı İran'a götürmeyi teklif ediyordu. Enver Efendi'nin bu ısrarlarına Bediüzzaman red cevabı veriyordu. "Siz gidin, ben gitmeyeceğim. Ben Anadolu'ya gidiyorum. Ben memnunum" diyerek yapılan teklifleri kabul etmiyordu."2

Bu bilgiler ışığında Üstad Bediüzzaman Hazretleri'nin Hudud'a yani İran'a gitmek istemeyişinin hikmetlerini Risale-i Nur'a göre şöyle olduğu kanaatindeyiz.

1. Üstad Bediüzzaman Hazretleri'ni hem Van Müftüsü Şeyh Enver, hem Van ileri gelenleri, hem de diğer Van âlimleri ve talebeleri sürgünler başlayınca İran'a geçirmek istiyorlar. Mesele epey konuşulmuş ve istişare edilmiş olmalı ki, Üstad Bediüzzaman Hazretleri'nin kardeşi Abdülmecid Nursî Ağabey ile de mesele istişare ediliyor. Abdülmecid Ağabey ise Üstadın Hudud'a götürülmesine "Hem hizmet-i Kur'ânîye siyasetsiz, sâfi olmayacak, hem onu Van'dan çıkaracak idiler diye iştirak etmedi."3

2. O tarihler (1925-1926 yılları) bilindiği gibi Şeyh Said hadisesinin vuku bulduğu yıllar olup, doğuda Üstad'ın ifadesi ile "İhtilâl yüzünden kesilen yüz bin adamın"4 hayatı gitmiştir. Bu vakıa bilindiği için Vanlılar Üstad'a da zarar gelir endişesi ile Üstad'ın Hudud'a geçmesini istemiş olabilirler. Çünkü Şeyh Said hadisesinde devlet refleksinin şiddetli mukavemeti ve uyguladığı muameleler bilinmektedir. Ayrıca bunlar bölge insanları tarafından yakinen bilinen ve yaşanan hadiselerdir. Bu hassasiyet vesilesiyle Üstad'ın Hudud'a gitmesi fikri makes bulmuş olmalı.

3. Burada önemli bir nokta daha var ki, o da Üstad'ın vazifeli oluşu ve Vanlılar'ın buna muttali olamayışındır. Çünkü bu yıllardan sonra Bediüzzaman'ın vazifesi Anadolu'da başlayacak ve Kur'ân'ın i'câz-ı mânevîsi Anadolu'da (Barla'da) tulu edecektir. Çünkü "Barla, ehl-i imanın manevî imdadına gönderilen Risale-i Nur Külliyyatı'nın telif edilmeye başlandığı ilk merkezdir. Barla, millet-i İslâmiyenin, hususan Anadolu halkının başına gelen dehşetli bir dalâlet ve dinsizlik cereyanına

karşı, Kur'ân'dan gelen bir hidayet nurunun, bir saadet güneşinin tulû ettiği beldedir.”⁵

Zaten Üstad Hazretleri de Barla'ya nefyedilmesinin hikmetini şöyle ifade ediyor: “Siyaseti terk ve dünyadan tecerrüt ederek bir dağın mağarasında âhireti düşünmekte iken, ehl-i dünya zulmen beni oradan çıkarıp nefyettiler. Hâlık-ı Rahîm ve Hakîm, o nefyi bana bir rahmete çevirdi. Emniyetsiz ve ihlâsı bozacak esbaba maruz o dağdaki inzivayı emniyetli, ihlâslı, Barla dağlarındaki halvete çevirdi. Rusya'da esarete iken niyet ettim ve niyaz ettim ki, âhir ömrümde bir mağaraya çekileyim... Erhamürrâhimîn, bana Barla'yı o mağara yaptı, mağara faidesini verdi. Fakat sıkıntılı mağara zahmetini zayıf vücuduma yükledi.”⁶ Bunlara istinaden Vanlılar zahire göre hareket ederek kaderin Üstad hakkındaki hükmünü bilmediklerinden Üstad'ı Hudud'a götürmek istemiş olmalıdır.

4. Beşer zulmeder, kader adalet eder sırrı tahakkuk ediyor. Üstad'ın ifadesiyle “ben kaderin mahkûmuyum, ehl-i dünyanın mahkûmu değilim. Kadere müracaat ediyorum.”⁷ Ayrıca “Âdil kadere de derim ki: Ben senin bu şefkatli tokatlarına müstahak idim. Yoksa herkes gibi gayet meşrû ve zararsız olan bir yol tutarak şahsımı düşünseydim, maddî-mânevî füyûzât hislerimi feda etmeseydim, iman hizmetinde bu büyük mânevî kuvveti kaybedecektim. Ben maddî ve mânevî herşeyimi feda ettim, her musîbete katlandım, her işkenceye sabrettim. Bu sayede hakikat-i imaniye her tarafa yayıldı. Bu sayede Nur mekteb-i irfanının yüz binlerce, belki de milyonlarca talebeleri yetişti.”⁸ Bu cihetle de Üstad'ın Hudud'a değil, Anadolu'ya gitmesi gerekiyordu.

5. Üstad Hazretleri kaderin sevkiyle zahiri sebepleri bertaraf ederek, kaderden gelen emre riayet ediyor. Beşer ise bilmeyerek Üstad'ın Kur'ân hizmetine yardım ediyor. Onlar zulmediyor, ancak kader adalet ederek Üstad hizmete gönderiliyor.

Üstad Hazretleri bu noktaya şöyle temas ediyor: “Başa gelen her işte iki sebep var: Biri zâhîrî, diğeri hakikî. Ehl-i dünya zâhîrî bir sebep oldu, beni buraya getirdi. Kader-i İlâhî ise, sebep-i hakikîdir; beni bu inzivâyâ mahkûm etti. Sebeb-i zâhîrî zulmetti, sebep-i hakikî ise adalet etti.

Zâhîrîsi şöyle düşündü: “Şu adam ziyadesiyle ilme ve dine hizmet eder; belki dünyamıza karışır” ihtimaliyle beni nefyedip üç cihetle katmerli bir zulüm etti. Kader-i İlâhî ise, benim için gördü ki, hakkıyla ve ihlâsla ilme ve dine hizmet edemiyorum; beni bu nefye mahkûm etti. Onların bu katmerli zulmünü muzaaf bir rahmete çevirdi. Mademki nefyimde kader hâkimdir ve o kader âdildir; ona müracaat ederim. Zâhîrî sebep ise, zaten bahane nev'inden bir şeyleri var.”⁹

6. Üstad Bediüzzaman Hazretleri mânevî bir tasarruf altındadır.

“Bir vakıa-i sâdıkada' mühim bir zat bana amirâne diyor ki: “İ'câz-ı Kur'ân'ı beyan et.”¹⁰ ifadesini Üstad Hazretleri “şu i'câzın bir nev'ini şu zamanda izharına, haddimin fevkinde olarak, benim gibi bir adam namzet olacak. Ve namzet olduğumu anladım.”¹¹ şeklinde beyan eder. Ayrıca Cenâb-ı Hakk'ın en edna bir nefer gibi şahsiyetini “hizmet-i esrar-ı Kur'âniyede istihdam ettiğini”¹² söyler. Bu hakikatten de anlaşılabilir ki, Üstad Vanlılar'ın İran'a geçirme tekliflerini mânevî canipten gelen ihtâr ile red etmiş olmalıdır. Nefis cümleden ednâ (süflî), vazife cümleden âlâ.

Dipnotlar:

1- Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursî, 6. Baskı, s. 257

2- Son Şahitler, Cilt-1, s. 145.

3- Lem'alar, s. 160.

4- Emirdağ Lâhikası-I, s. 39.

5- Tarihçe-i Hayat, s. 240.

6- Mektubat, s. 78. 7- Mektubat, s. 79.

8-Emirdağ Lâhikası-II, s. 620.

9- Mektubat, s. 79.

10- Mektubat, s. 624.

11- Mektubat, s. 624-25.

12- Mektubat, s. 537.